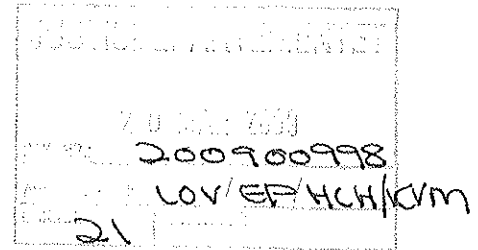

Sparebankforeningen
The Norwegian Savings Banks Association

Justisdepartementet
Postboks 8005 Dep

0030 OSLO

Deres ref.
200900998 EP HCH/KVM

Vår ref.
2009/00214 FNH
200900034 Spafø

Dato
18. mars 2009

Høringsuttalelse

Forslag til gjennomføring av betalingstjenestedirektivet i norsk rett (privatrettslige bestemmelser) mv.

Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) og Sparebankforeningen i Norge viser til Justisdepartementets brev av 18. februar 2009 der delrapport I om gjennomføring av betalingstjenestedirektivet i norsk rett, samt NOU 2008: 21 Nettbankbasert betalingsoverføring, ble sendt på alminnelig høring.

Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) og Sparebankforeningen i Norge avgir nedenfor felles høringsuttalelse.

1. Foreningenes hovedsynspunkter

Europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/64/EC av 13. november 2007 om betalingstjenester i det indre marked (betalingstjenestedirektivet) er et fullharmoniseringsdirektiv som blant annet regulerer institusjonenes tilbud og utførelse av betalingstjenester. Flere av de områder som direktivet regulerer er i Norge regulert gjennom gjeldende finansavtalelov. I tillegg regulerer finansavtaleloven også forhold vedrørende selve kontoholdet.

I NOU 2008: 21 foreslår Banklovkommisjonen blant annet ansvarsregler for kunders egne feil. Slike regler er i dag ikke inntatt i finansavtaleloven og følger heller ikke av betalingstjenestedirektivet.

Det er i utgangspunktet stor forskjell på kvaliteten i de betalingsformidlingstjenester som tilbys i ulike europeiske land. Formålet med betalingstjenestedirektivet er generelt å løfte kvaliteten på betalingstjenestene som tilbys i EU og samtidig sørge for harmonisering av tjenestene gjennom harmonisering av de enkelte lands lovverk på området. For enkelte land vil produksjon av betalingstjenester i tråd med direktivet uten tvil innebære vesentlige

kvalitetsforbedringer. For andre land vil forskjellene bli mindre. For Norges vedkommende innebærer direktivet en relativt omfattende regulering på betalingstjenesteområdet, men vi kan vanskelig se at det i reguleringen ligger et potensial for ytterligere forbedring av selve tjenestetilbudet for nasjonale betalinger i norske kroner.

FNH og Sparebankforeningen er ikke bekymret for at banker i Norge vil redusere kvaliteten på betalingsformidlingen på de områder der direktivets bestemmelser stiller mindre strenge krav til kvalitet enn det som i dag tilbys av banknæringen i Norge. Vi kan vanskelig se for oss at banker i Norge vil nedlegge kostnader for å redusere kvaliteten i sitt tjenestetilbud og hurtighetene i transaksjonsgjennomføringen. Vi legger også til grunn at banker som eventuelt reduserer kvaliteten på de områder der direktivet gir rom for en noe lavere kvalitet enn det som følger av dagens veletablerte praksis, vil bli straffet av markedet som følge av effektiv konkurranse.

For grensekryssende betalinger innen EØS representerer direktivets bestemmelser vesentlige forbedringer – også for transaksjoner til og fra Norge. På dette området er alle EØS-land avhengig av hverandre og av å gå i takt mht. etablering av effektive løsninger. Europeiske land vil legge nytutvikling og kvalitetsforbedringer inn i pan-europeiske systemer – ikke nasjonale løsninger. I første omgang vil dette særlig gjelde euro-landene. På sikt vil standarder, rutiner og prosesser for transaksjonshåndtering i disse pan-europeiske betalingsløsninger komme på et kvalitetsmessig nivå som vil gjøre det interessant for banknæringen i Norge å legge disse til grunn også for nasjonal betalingsformidling. Potensial for stordriftsfordeler vil også gjøre bruk av slike systemer interessant. For konkurransekraften for banknæringen i Norge, og av hensyn til bankenes kunder, er det derfor viktig at norsk lovgivning på betalingsformidlingsområdet fullt ut harmoniseres med bestemmelsene i direktivet.

FNH og Sparebankforeningens hovedsynspunkter til det foreliggende lovforslag er:

- Betalingstjenestedirektivet er et fullharmoniseringsdirektiv og bør derfor implementeres i norsk rett etter sin ordlyd.
- Betalingstjenestedirektivet regulerer betalingstjenester. Det må konkret vurderes i hvilken grad direktivet også skal få konsekvenser for finansavtalelovens bestemmelser om selve innskuddet. Vi går således i mot forslaget til endringer i finansavtaleloven som innebærer to måneders varslings ved endring i renter på inntilstående på kontoer.
- Dagens finansavtalelov har en bedre innretning for regulering av float enn betalingstjenestedirektivet. FNH og Sparebankforeningen ønsker ikke å gå bort fra nullfloatregimet for nasjonale betalinger i norske kroner, men direktivet gir ikke rom for at en kan videreføre særnorske lovbestemmelser om renteberegning av betalinger til/fra kontoer.
- Betalingstjenestedirektivet er etter vårt syn til hinder for de regler som Banklovkommisjonen foreslår for feilbruk og misbruk av ordninger for nettbasert betalingsformidling.

- Betalingstjenestedirektivets regulering av direkte debiteringer er i hovedtrekk basert på denne tjenestens utforming i større europeiske land. Et felles lovverk på dette området er også, i større grad enn for andre betalingstjenester, en forutsetning for pan-europeiske løsninger. FNH og Sparebankforeningen går i mot at en i norsk lov viderefører særbestemmelser om nasjonale direkte debiteringstransaksjoner.
- I utredningen fremgår det at det foreslås en forskriftshjemmel for økte beløpsgrenser for småpengeinstrumenter som brukes for nasjonale betalingstransaksjoner. Vi kan ikke se at det er lagt frem et slikt lovforslag. FNH og Sparebankforeningen går klart inn for at en slik forskriftshjemmel tas inn i loven.
- Det er nødvendig med en overgangsregel som gir institusjonene mulighet for å bringe gjeldende kundeavtaler i overensstemmelse med nye lovbestemmelser..

2. Generelle kommentarer

A. Om å innarbeide direktivet i finansavtaleloven kapittel 2

Finansavtalelovens kapittel 2 regulerer i dag både innskuddskontoer og betalingstjenester knyttet til innskuddskontoer, mens betalingsdirektivet regulerer betalingstjenester som sådan – uavhengig av om de er knyttet til innskudd eller ikke. Arbeidsgruppen foreslår å inkorporere direktivet i finansavtalelovens kapittel 2.

FNH og Sparebankforeningen antar at det ville vært bedre å inkorporere betalingstjenestedirektivet i et helt nytt kapittel i finansavtaleloven. Dette ville gjort det tydeligere hvilke regler som kun gjelder for innskudd og hvilke som kun gjelder for betalingstjenester. Samtidig ser vi også fordeler ved den foreslåtte sammenslåing, blant annet at en betalingstjeneste tilbudt av bank i svært mange tilfeller vil være meget nært knyttet til innskuddskontoen, slik at det kan være vanskelig å skille mellom selve kontoholdet og betalingstjenesten. Ved slik sammenslåing er det imidlertid meget viktig å være bevisst på hva som faller inn under de forhold som betalingstjenestedirektivet regulerer og forhold som faller utenfor direktivet og som man i finansavtaleloven står fritt til å regulere. Vi kommer nærmere tilbake til hva vi mener faller utenfor direktivet i punkt B og under våre særlige kommentarer til de aktuelle paragrafer.

B. Hvor langt rekker direktivet mht til å regulere innskuddsvilkår?

FNH og Sparebankforeningen er av den klare oppfatning at betalingstjenestedirektivet ikke regulerer en kontoavtales vilkår om forvaltning av et innskuddsbeløp, typisk rentevilkårene på innskuddsbeløpet. Vi mener derfor at direktivet ikke er til hinder for at vi beholder dagens nasjonale bestemmelser i finansavtaleloven om disse forhold.

Dette mener vi fordi *direktivets* definisjon av rammeavtale i artikkel 4 nr 12 *ikke* omfatter de vilkårene i en kontoavtale som gjelder selve forvaltningen mv av innskuddsmidlene. I denne definisjonen er rammeavtalebegrepet begrenset til betalingstjenester. Det er videre klart i direktivets vedlegg 1 at et eventuelt kontohold ikke omfattes av begrepet betalingstjeneste. Når definisjonen av rammeavtale i direktivets artikkel 4 nr 12 sier at rammeavtalen også "may contain the obligations and conditions for setting up a payment account", mener vi dette må leses bokstavelig. Det vil si at det kun er et eventuelt pålegg om å opprette konto for å kunne

benytte en betalingstjeneste og forutsetningene for å opprette en slik konto som vil omfattes av direktivets rammeavtalebegrep. De nærmere vilkår for forrentning og forvaltning av innskuddsbeløpet på en slik konto omfattes altså ikke av definisjonen.

At vilkårene for selve innskuddet faller utenfor direktivet har blant annet den konsekvens for lovutkastet at når det foreslås å regulere kontovilkårene som gjelder forvaltningen av innskuddsmidlene likt med vilkårene som gjelder betalingstjenestene knyttet til kontoen, er det bare det sistnevnte som er krav etter direktivet. Vilårene som gjelder forvaltning av innskuddsmidlene står derimot lovgiver fritt til å regulere uavhengig av direktivets krav. Velger lovgiver å regulere forvaltningsvilkårene som gjelder innskuddet likt med betalingstjenestevilkårene, er det i så fall kun fordi dette må anses som hensiktsmessig.

Når arbeidsgruppen foreslår å regulere kontovilkår som gjelder forvaltningen av innskuddsmidlene likt med vilkår som gjelder betalingstjenestene knyttet til kontoen, er det imidlertid noen områder der slik lik regulering slår uheldig ut. Dette gjelder blant annet renteendringsvilkårene i lovutkastet § 18 og oppsigelsesreglene i § 20. Vi vil eksemplifisere disse uheldige utslagene og gi ytterligere begrunnelse for hvorfor vi mener direktivet ikke omfatter regulering av vilkårene for forvaltning av selve innskuddsbeløpet, under våre særlige kommentarer til de aktuelle bestemmelsene.

C. Generelt til lovutkastets §§ 34-37 og §§ 40-43 samt NOU 2008: 21 Nettbankbasert betalingsoverføring

Arbeidsgruppen er enstemmig i forslagene til gjennomføring av direktivets bestemmelser om urettmessige betalingstransaksjoner og andres misbruk av betalingsinstrumenter (jf. lovutkastet §§ 34-37). Arbeidsgruppen har levert delt innstilling i spørsmålet om ansvar for kundens egne feil (jf. de ulike tilnærmingmåter i lovutkastet § 37a og § 43). Problemstillingene og arbeidsgruppens ulike synspunkter er nærmere omtalt i arbeidsgruppens første utredning pkt 17 og 18.

Før arbeidsgruppen var ferdig med sin utredning med forslag til nasjonal gjennomføring av betalingstjenestedirektivet, fremmet Banklovkommisjonen i NOU 2008: 21 Nettbankbasert betalingsoverføring et annet, nærmest konkurrerende, forslag til endringer i finansavtaleloven § 34 samt tilføyelser i form av nye regler i §§ 37a-37d for feilbruk og misbruk av ordninger for nettbaserte betalingsoverføringer. Banklovkommisjon går inn for en felles regulering av ansvarsfordelingen mellom kunde og institusjon i tilfeller av andres misbruk og kundens egne feil ved nettbaserte betalingsoverføringer.

Etter FNH og Sparebankforeningens syn er situasjoner der kunden selv gjør feil vesensforskjellige fra tilfeller der en uberettiget tredjeperson ved misbruk igangsetter en transaksjon kunden selv ikke har noe med å gjøre. Dette ble også påpekt fra et mindretall i Banklovkommisjonen som likevel sluttet seg til flertallets forslag, jf. NOU 2008: 21 punkt 6.1.3 side 82.

FNH og Sparebankforeningen støtter arbeidsgruppens medlemmer Kvam, Pedersen og Veel Midtbø som mener at betalingstjenestedirektivet som fullharmoniseringsdirektiv er til hinder for slike felles regler som Banklovkommisjonen foreslår, jf. arbeidsgruppens rapport pkt 17.1 side 138. Direktivet regulerer tapsfordelingen mellom kunde og institusjon ved andres misbruk i artikkel 60 og 61. Her er reguleringen basert på et system der kundens ansvar kan

Sparebankforeningen
The Norwegian Savings Banks Association

begrenses til nærmere fastsatte beløp. Ansvar for kundens egne feil og institusjonens ansvar for betalingstransaksjoner som ikke gjennomføres korrekt, er systematisk og materielt regulert på en annen måte i direktivets artikkel 74 og 75. Hvis kunden oppgir feil identifikasjonskode (typisk kontonummer), følger det av artikkel 74 at kunden selv, ikke institusjonen, må bære hele tapet ved dette. FNH og Sparebankforeningen deler disse medlemmers syn om at et forslag om beløpsbegrensninger for kundens ansvar i tilfeller der feil identifikasjonskode mv. er oppgitt av kunden, ikke kan anses å være i tråd med direktivet.

Banklovkommisjons lovforslag i NOU 2008: 21 faller i det vesentlige innenfor virkeområdet til betalingstjenestedirektivet, men etter vår vurdering har kommisjonen under arbeidet med denne utredningen ikke fullt ut vurdert eller tatt nødvendig hensyn til sentrale bestemmelser i direktivet. FNH og Sparebankforeningen går også på dette grunnlag mot Banklovkommisjonens lovforslag. Foreningene vil i de særlige kommentarer nedenfor i hovedsak konsentrere seg om å kommentere arbeidsgruppens forslag til lovregler om andres misbruk av konto og betalingsinstrumenter (utkastet §§ 34-37) og reglene om forsinkelse av betalingsoverføring mv (utkastet §§ 40-43).

D. Generelt om lovutkastets bestemmelser om valuterings – § 27

Som nevnt foran under våre hovedsynspunkter mener FNH og Sparebankforeningen at dagens regler om renteberegning i finansavtalelovens § 27 gir en bedre innretning for regulering av float enn betalingstjenestedirektivet. Vi har heller ikke et særskilt ønske om å gå bort fra nullfloat for innenlands betalingsformidling i norske kroner.

Etter det vi erfarer, har arbeidsgruppen brukt mye tid og krefter på å lete etter løsninger for å opprettholde et lovbestemt nullfloatregime i Norge. I arbeidsgruppens rapport redegjøres det for omfattende og, etter vårt syn, relativt kompliserte overveielser. Utgangspunktet synes imidlertid å ha vært rettet mot løsninger som innebærer at norske særlover om valuteringsregler kan videreføres og i mindre grad implementering av betalingstjenestedirektivets valuteringsregler i norsk lov. Betalingstjenestedirektivets valuteringsbestemmelser i artikkel 73 er ufravikelige og må derfor implementeres etter sin ordlyd i norsk rett.

Vi har forståelse for at myndighetssidens representanter i arbeidsgruppen har lagt vekt på å vurdere mulighetene for å kunne videreføre et lovbestemt nullfloatregime i Norge. Som nevnt deler også banknæringen deres ønske i så måte. Vi tror imidlertid at disse medlemmer kan ha lagt for stor vekt på nullfloatregimets betydning for effektiviteten i norsk betalingsformidling. Etter vårt syn representerer bruk av ny teknologi, utnyttelse av stordriftsfordeler gjennom felles transaksjonsprosessering og vektlegging av samordnede løsninger for hurtig gjennomføring av kundenes betalingsoppdrag, hovedelementene bak de effektive betalingstjenester som bankene i Norge tilbyr sine kunder.

FNH og Sparebankforeningen er ikke bekymret for at effektiviteten i det norske betalingsformidlingssystemet vil bli redusert som følge av at direktivets valuteringsbestemmelser innføres i norsk rett. Den enkelte institusjon kan også gi sine kunder bedre valuteringsbetingelser enn det som følger av direktivet. Vi vil i denne sammenheng minne om at bankene i mange år før gjeldende § 27 i finansavtaleloven trådte i kraft, ga kunder såkalt "kompensert valuterings". Dette innebar at kunder fikk renter på sine inn- og utbetalinger så lenge banken selv hadde midlene. Vi vil også tro at banker, både ut fra

konkurransesituasjonen og mulig negativ omtale, vil vegre seg for å innføre float selv for betalinger fra personkunder som først gjennomføres neste dag.

For betalingsformidling over landegrendene i EØS-området vil direktivet gi grunnlag for vesentlige forbedringer. En bokstavtro tolkning av direktivets bestemmelser om kreditvalutering og mottakers rett til å disponere midlene samtidig med at midlene krediteres bankens konto reiser imidlertid også betydelige problemer for transaksjoner fra utlandet som krever veksling før beløpet kan krediteres kundens konto.

Dersom overført beløp er i en annen valuta enn kontoen som skal godskrives, har ikke institusjonen mulighet til å vite hvilket beløp som skal stilles til disposisjon før veksling er foretatt. Det er heller ikke mulig å godskrive rente før institusjonen vet størrelsen på beløpet som skal godskrives kronekontoen. Problemet er særlig relevant for transaksjoner gjennomført i mindre valutasorter i østeuropeiske EU-land som skal godskrives kundens konto her hjemme i norske kroner. For transaksjoner i slike valutaer kan også forskjeller i tidssone spille en rolle for norsk banks mulighet både for å få sin fordring i valuta rentebærende og å få den vekslet om til norske kroner.

I direktivets artikkel 68 nr 2 andre punktum er det tatt høyde for at transaksjoner som ikke gjennomføres i euro og som omfatter en veksling i mottagerlandet kan kreve lengre gjennomføringstid enn de transaksjoner som reguleres i artikkel 68 nr 1. For transaksjoner som ikke faller inn under artikkel 68 nr 1 vil imidlertid hovedutfordringen for alle banker i EØS være å oppfylle ordlyden i artikkel 73 nr 1, og da særlig andre ledd.

E. Forslaget til særnorske regler om direkte debitering - § 26

Arbeidsgruppen foreslår i lovutkastets § 26 særnorske regler om nasjonale direkte debiteringer (avtale om belastningsfullmakt). Som nevnt ovenfor går FNH og Sparebankforeningen i mot at en i norsk lov viderefører særbestemmelser om nasjonale direkte debiteringstransaksjoner.

FNH og Sparebankforeningen registrerer at det i arbeidsgruppen har vært tvil om dagens regler om belastningsfullmakt i finansavtalelovens § 26 kan videreføres. Arbeidsgruppen peker på at krav til innhold i belastningsfullmakten ikke fremgår av direktivet. Gruppen skisserer som følge av dette to veivalg:

- a) Innholdet i belastningsfullmakten er overlatt til partenes avtalefrihet. Siden direktivet er et fullharmoniseringsdirektiv kan derfor ikke bestemmelsene i finansavtalelovens § 26 videreføres i norsk lov, eller
- b) Spørsmål som i dag reguleres i finansavtalelovens § 26 faller utenfor direktivet (formodentlig med den begrunnelse at disse forhold ikke eksplisitt fastsettes i direktivet), og at statene derfor står friere til å regulere slike forhold.

Under tvil foreslår gruppen å anvende tilnærmingen i b.

FNH og Sparebankforeningen er ikke i tvil om at direktivet forutsetter en implementering i tråd med gruppens tilnærming i a, altså det motsatte av det gruppen har falt ned på. Vi vil vise til at forutsetningen for en pan-europeisk direkte debiteringsløsning som nå etableres (SEPA Direct Debit) nettopp er implementering av betalingstjenestedirektivet i alle EØS-land. SEPA Direct Debit er ikke bare en tjeneste for grensekryssende direkte debiteringer, men er også, godt påskyndet av EU-kommisjonen, forutsatt å erstatte de nasjonale ordninger for direkte

debiteringer. Selv om dette opplagt har størst virkning for euroland, er det en klar forutsetning at også virksomheter (bedrifter) i Norge skal kunne benytte samme betalingstjeneste (SEPA Direct Debit) overfor sine kunder i Norge så vel som i andre EØS-land. Innenfor SEPA Direct Debit er belastningsfullmakten (i europeisk sammenheng kalt "mandatet") fastsatt av bankene gjennom reglene for SEPA Direct Debit. Det er opplagt at SEPA Direct Debit (og enhver annen tilsvarende internasjonal samordnet direkte debiteringstjeneste) ikke vil se dagens lys om de enkelte stater skal stå fritt til å fastsette egne lovbestemmelser om innholdet i mandater (belastningsfullmakter).

FNH og Sparebankforeningen viser også til at en revidert EU-forordning 2560/2001 trolig vil bli vedtatt om kort tid. Bakgrunnen for revisjonen er i hovedsak å innlemme direkte debiteringer i forordningen og samtidig sikre forutsetninger for såkalt reachability (at kunder tvers gjennom Europa skal kunne nås med SEPA Direct Debit gjennom sine respektive banker) og at nasjonale direkte debiteringsløsninger erstattes av SEPA Direct Debit. Det foreligger nå et siste utkast fra EU-parlamentet (forslag til endringer i EU-kommisjonens forslag, jf Interinstitutional File: 2008/0194 (COD)). I dette forslaget er det tatt inn bestemmelser om reachability også for ikke euroland. For disse landene omfatter slik reachability også nasjonale transaksjoner i euro innen 7 år etter vedtagelse av den reviderte forordning. Arbeidsgruppens forslag til § 26 og også unntaksbestemmelsen i § 26, sjette ledd, vil være i strid med en slik bestemmelse i forordningen.

I de særlige merknader til de foreslåtte bestemmelser gir FNH og Sparebankforeningen en nærmere begrunnelse for at forslaget til § 26 ikke er i overensstemmelse med bestemmelser i direktivet.

3. Særlige kommentarer til de enkelte bestemmelser

FNH og Sparebankforeningen har følgende kommentarer til de enkelte paragrafer i lovutkastet:

Til § 2. Ufravikelighet

I utkastet § 2 første ledd foreslår mindretallet å endre forbrukerdefinisjonen for at denne skal bli mer i samsvar med direktivteksten. Fra banknæringens side vil vi understreke viktigheten av at vi får en klar og lett håndterlig definisjon som gjør det enkelt å avgjøre om man har med en forbrukerkunde å gjøre. Om en ny definisjon innebærer at det blir noen flere eller færre som faller inn under begrepet forbruker er derimot av mindre betydning for oss. I forhold til ønsket om klarhet og forutberegnelighet, vil det også være av stor viktighet at forbrukerbegrepet i finansavtaleloven i størst mulig grad samsvarer med definisjonen i annen lovgivning.

Ved etablering av kundeforholdet, typisk opprettelse av konto, må banken regelmessig ta stilling til spørsmålet om kunden anses som forbruker eller ikke. Det vil derfor for eksempel neppe være praktisk mulig å ta stilling til om den enkelte betaling som gjennomføres under en rammeavtale åpnet på forbrukervilkår, har tilknytning til vedkommendes næring eller ikke.

Gitt at mindretallets forbrukerdefinisjon er slik å forstå at kundeforholdet anses som et næringsforhold allerede ved marginale tilknytninger til næring, antar vi at dette vil være en enklere og klarere regel å forholde seg til for bankene enn å skulle vurdere et

hovedsaklighetskriterium. Vi antar videre at den forbrukerdefinisjon som mindretallet foreslår ligger tettere opp til direktivet. Vi støtter derfor mindretallets forslag.

Vi peker på at dersom loven endres slik som mindretallet foreslår og ordet "hovedsakelig" tas ut, må også bestemmelsen i finansavtaleloven § 2 *annet ledd tredje punktum* endres da denne også har et hovedsaklighetskriterium som en konsekvens av nåværende forbrukerdefinisjonen i første ledd. Det må i så fall også vurderes om bestemmelsen i finansavtaleloven § 57 må tilpasses.

Om mikroforetak

Banknæringen slutter seg til arbeidsgruppens vurderinger om ikke å benytte direktivets mulighet til å la de ufravikelige forbrukerreglene gjelde også for mikroforetak. En annen løsning ville for "småbedriftslandet" Norges vedkommende medført at kun en brøkdel av næringslivet ville blitt å anse som næringsdrivende i forhold til betalingstjenester. Vi advarer også mot eventuelle særnorske forsøk på å la de ufravikelige forbrukerbestemmelsene gjelde for andre og mer begrensede grupper næringsdrivende enn mikroforetak. Slike forsøk vil både gå på tvers av dagens forbrukerlovgivning og vi frykter dessuten at dette vil skape nye avgrensingsproblemer mht hvilke grupper som omfattes av de ufravikelige reglene.

Til § 8. Bruk av elektronisk kommunikasjon og elektroniske medier

Bestemmelsen bygger på en forutsetning om at lov- og forskriftsbestemmelser i samsvar med norsk lovtradisjon krever "skriftlig" avtale eller informasjon i en rekke sammenhenger. Der ordet "skriftlig" er brukt, sier § 8 at man under gitte forutsetninger også kan benytte elektroniske medier. Vi viser til arbeidet som ble gjort i det såkalte kartleggingsprosjektet (se rapport fra Nærings- og Handelsdepartementet med samme navn) og eRegelprosjektet (se for eksempel Ot prp 108 for 2000-2001 om lov om endringer i diverse lover for å fjerne hindringer for elektronisk kommunikasjon).

Direktivet har ikke samme systematikk som finansavtaleloven § 8, da det en rekke steder i direktivet står at informasjon skal gis "på papir eller annet varig medium", se for eksempel forslagets §§ 15 tredje ledd, 16 fjerde ledd og 23 første ledd. Vi går ut fra at forutsetningene og kravene til elektronisk dialog som er nedfelt i § 8 også skal gjelde for nevnte paragrafer. Vi reiser dessuten spørsmål om man ikke like gjerne burde erstattet alle bestemmelsene i finansavtaleloven der det kreves skriftlighet med et krav om på "papir eller annet varig medium", alternativt at man heller benytter samme uttrykk som i angrerettloven § 9a "skriftlig på et varig medium som [kunden] råder over".

Til § 11. Betalingstjenester

I *første ledd* foreslås en oversatt og noe komprimert opplisting som fremkommer i vedlegget til direktivet. På grunnlag av den engelske teksten i dette vedlegget foreslår vi noen få justeringer i § 11:

"a) tjenester som gjør det mulig å sette inn og ta ut kontanter på en konto og alle

~~transaksjoner~~ operasjoner som er nødvendig for å forvalte betjene kontoen

b), ved direkte debiteringer, herunder enkeltstående direkte

engangsdebiteringer, betalingstransaksjoner ved betalingskort eller ~~annet~~ tilsvarende betalingsinstrument eller....."

I *annet ledd* foreslås en oversettelse av direktivets artikkel 3. Vi har ingen merknader til ordlyden i forslaget, men ønsker å knytte noen kommentarer til bokstav i), m) og n).

- I forhold til bokstav i) vil vi peke på at det i "kontinental-Europa" vanligvis er slik at investorene har sine verdipapirer i "depot" hos en forvalter (ofte bank) som så igjen har forvaltede investorers samlede beholdning av ulike verdipapirer (ISIN) registrert på en forvalterkonto i en verdipapirsentral. Utbytter, renter og andre utdelinger på verdipapirene blir derfor først overført til forvalteren, som så igjen fordeler dette videre til forvaltede investorer. I Norge har investorene (norske) sine verdipapirer (norske) registrert direkte på egen konto i Verdipapirsentralen. Betalinger som nevnt over går derfor direkte fra utstederen til investor og vil i det norske betalingssystemet i hovedtrekk bli gjennomført på lik linje med andre transaksjoner der en konto skal belastes for et samlet beløp som så skal fordeles med krediteringer på kontoer til mange mottagere (typisk lønnsutbetalinger). Vi legger til grunn at slike utbetalinger på verdipapirsiden omfattes av unntaket i bokstav i) og dermed også faller utenfor forslaget til finansavtalelov.

Investorer i Norge kan videre betale for kjøp av verdipapirer (typisk verdipapirfond) gjennom tjenesten "Betaling med Engangsfullmakt – verdipapirhandel". Denne tjenesten tilsvarende operasjonelt sett tjenesten "one-off" direkte debiteringer som omtales i direktivet. FNH og Sparebankforeningen legger til grunn at også denne tjenesten omfattes av unntaket og dermed ikke reguleres av forslaget til bestemmelser i ny finansavtalelov.

- Bokstav m) inneholder formuleringen "forutsatt at telekommunikasjons-, digital- eller IT-operatøren *ikke utelukkende* opptrer som mellomledd mellom kunde og leverandøren av varer og tjenester". Det er naturlig at betaling for de tjenester som operatøren selv står ansvarlig for, dvs leverandørens eget salg faller utenfor direktivet. Problemet ligger i grenseoppgangen knyttet til hvor stor del av leveransen operatøren selv er ansvarlig for i forhold til den del en annen leverandør er ansvarlig for (for eksempel selve "ringetonen" eller andre elektronisk overførte produkter). Formuleringen "ikke utelukkende" indikerer at den delen som faktisk *ikke* er telecom-operatørens egen leveranse (vare) kan utgjøre nesten hele leveransen uten at telecom-operatørens betalingstjeneste (for eksempel betaling via abonnementet) vil utgjøre en tjeneste som faller inn under finansavtaleloven. En slik betalingstjeneste fra operatørens kan imidlertid i realiteten innholdsmessig være sammenfallende med den tjeneste som tilbys av kortselskaper gjennom såkalt faktureringskort og som er underlagt finansavtaleloven. Vi legger til grunn at myndighetene vil kunne vurdere telekommunikasjons-, digital- eller IT-operatørers "faktureringskortvirksomhet" i forhold til finansieringsvirksomhetsloven dersom slik virksomhet får et betydelig omfang.
- Bokstav n) representerer også avgrensingsproblemer. Det sentrale blir etter FNH og Sparebankforeningens vurdering at det i første omgang foretas en avgrensning opp mot betalingsinstrumenter som kan benyttes også for kjøp av varer og tjenester som ikke leveres (selges) av kortutstederen selv. I så fall kan virksomheten falle inn under finansieringsvirksomhetsloven. Dermed bør virksomhetens omfang vurderes.

Det synes klart at en rekke praktiske "betalingsinstrumentordninger" som benyttes innenfor for eksempel kollektivtransport (månedskort) og veisektoren (Autopass) neppe kan sies på ha finansieringsvirksomhet som formål, men kun er myntet på praktisk

tilrettelegging for hensiktsmessig betaling for tjenesteleveransen. På den annen side finnes omfattende kortordninger (kjedekort) som neppe opplagt har en slik egenskap, fordi finansiering av kundens kjøp (også i andre forretninger en utstедers egen) representerer selve formålet med ordningen.

Til § 12. Definisjoner

Bokstav g) rammeavtale: I lovutkastet ønsker man å inkludere kontoavtaler i begrepet rammeavtale. Dette antar vi kan være hensiktsmessig som følge av at man har valgt å regulere både innskudd og betalingstjenester felles i lovens kapittel 2. Begrepet rammeavtale brukes vanligvis som en avtale som gjelder flere påfølgende enkelt- eller delleveranser og som gjerne strekker seg over lengre tid. I så måte omfatter begrepet rammeavtale vanligvis også en kontoavtale.

Som vi har signalisert under våre generelle merknader om hvor langt direktivet rekker for vilkår for forvaltning av et innskuddsbeløp på konto, mener vi imidlertid at en slik inkludering av kontoavtale i vid forstand *ikke* er nødvendig som følge av betalingstjenestedirektivet, men gjøres fordi man finner det hensiktsmessig.

Når arbeidsgruppen har valgt å la både kontoforhold og betalingstjenester reguleres av finansavtaleloven kapittel 2, mener vi det er viktig at man også i lovens definisjon av rammeavtale viser at kontoforhold og betalingstjenester er to sentrale forhold som er likeverdig regulert i loven. Vi foreslår på den bakgrunn følgende ordlyd i bokstav g:

"g) rammeavtale: avtale om betalingstjenester som regulerer den kommende gjennomføringen av enkeltstående og gjentatte betalingstransaksjoner samt avtale om konto, både med og uten tilknyttede betalingstjenester"

Bokstav h) konto: Arbeidsgruppen foreslår at vi i norsk lovgivning ikke benytter direktivets begrep "betalingskonto", men erstatter dette med "konto". Arbeidsgruppen legger i denne sammenheng til grunn til at enhver innskuddskonto som i dag faller inn under finansavtalelovens kapittel 2, anses som en "betalingskonto" i direktivets forstand.

FNH og Sparebankforeningen er noe tvilende til at det har vært EU-kommisjonens hensikt at begrepet "betalingskonto" skal favne så vidt som arbeidsgruppen legger til grunn. Dette blant annet på bakgrunn av at det er svært vanlig at man i andre land ikke har samme muligheter til å knytte betalingstjenester til alle typer innskuddskontoer. Eksempler på kontoer for norske forhold der vi er i tvil om de omfattes av betalingskontobegrepet, er for eksempel BSU-konto, skattetrekkkonto, fastrenteinnskuddskonto og husleiedepositumskonto. Vi vil likevel ikke reise innvendinger mot at arbeidsgruppen – når man først har valgt å regulere både innskudd og betalingstjenester felles i lovens kapittel 2 – som et utgangspunkt foreslår å la samme bestemmelser gjelde for betalingskonto (i snever forstand) og for andre kontoer. Vi ønsker likevel også her å presisere at vi ikke oppfatter dette som følge av direktivet, men fordi man finner det hensiktsmessig å regulere alle norske innskuddskontoer mest mulig likt.

Arbeidsgruppens lovforslag innebærer imidlertid også en del uheldige konsekvenser, blant annet at alle nevnte kontoer omfattes av endrings- og oppsigelsesreglene i utkastets §§ 18 og

20. Vi omtaler disse forhold under våre generelle kommentarer punkt B om hvor langt direktivet rekker og våre merknader til de aktuelle paragrafer.

Bokstav q) autentisering: Dette begrepet brukes i loven § 8 annet ledd ("autentifisering") og § 35 femte ledd, men i noe forskjellig betydning. Selv om definisjonen for så vidt bare gjelder lovens kapittel 2 (og § 8 står i kapittel 1) finner vi det uheldig at et definert ord brukes forskjellig i samme lov. Fordi ordet autentisering kun foreslås brukt en gang i kapittel 2, nemlig i § 35 femte ledd, anbefaler vi at man i denne paragrafen heller skriver fullt ut hva man mener fremfor å basere seg på en definisjon. Definisjonen av autentisering kan dermed utgå.

Bokstav r) småpengeinstrument: I utredningen punkt 6.8 (side 51) fremgår at det foreslås en forskriftshjemmel for økte beløpsgrenser for småpengeinstrument som brukes for nasjonale betalingstransaksjoner. Vi kan ikke se at det er laget slikt forslag. Vår klare anbefaling er at det utarbeides et forslag til forskriftshjemmel som foreslått av arbeidsgruppen, da det er forventet at slike "forenklede" betalingstjenester, for eksempel kontaktløse kort, vil komme. Det er derfor behov for blant annet å kunne unnta kontaktløse småpengeinstrumenter fra ansvarsreglene i utkastet § 35, se også utkastet til § 35 sjette ledd. Slike instrumenter er lite utbredt i Norge i dag, men dersom man finner et forretningsgrunnlag, må det forventes at slike instrumenter kan bli lansert raskt. Det er videre noe usikkert hvilket bruksområde som er mest relevant og hvilke beløpsgrenser for lagring og bruk som er nødvendig for å få til løsninger som kunder finner det hensiktsmessig å benytte. Vi anbefaler derfor at det tas inn i loven en forskriftshjemmel slik som lovet i utredningen punkt 6.8.

Til § 13. Alminnelige vilkår

Vi kan vanskelig se noen god begrunnelse for annet ledd i *utkastets § 13*. Uansett skal kunden opplyses om maksimal overføringstid før inngåelse av rammeavtale, jf § 15, annet ledd, bokstav b, nr 5. Tilsvarende gjelder etter forslaget til § 23 om enkeltstående betalingstransaksjoner, jf første ledd, første punktum. Vi vil tro at med den hurtige overføringstiden som er i Norge i dag, i tillegg til at overføringstiden foreslås ufravikelig lovregulert i de fleste tilfeller, samt at vi i finansavtaleloven § 39 annet ledd har fristavbrytende regler for forbrukere, gjør at overføringstiden er av mye mindre interesse for kunden å få lett og særskilt informasjon om fremfor for eksempel prisopplysninger.

Vi kan heller ikke se at forslaget til § 13 annet ledd følger av direktivet.

Vi foreslår derfor at annet ledd strykes.

Til § 14. Avvisning av kunder

Slik lovutkastet er utformet, vil § 14 omfatte tre forhold. Både avvisning av 1) kunder som ønsker å inngå en rammeavtale om konto eller om betalingsinstrument, 2) kunder som ønsker å inngå avtale om et enkeltstående betalingsoppdrag samt 3) en konkret betalingsordre som er omfattet av en rammeavtale. Vi mener en slik sammenblanding av forskjellige forhold er pedagogisk uheldig og anbefaler at det tredje forholdet, avvisning av en betalingsordre under en rammeavtale, reguleres i en egen paragraf som for eksempel kan plasseres etter lovutkastet § 26a om mottak av betalingsordre.

Sparebankforeningen
The Norwegian Savings Banks Association

Selv om annet ledd om varsling av avslag for så vidt ikke er foreslått endret, vil denne bestemmelse rent faktisk få et annet innhold når første ledd foreslås utvidet til også å gjelde avvisning av å gjennomføre betalingsordre under en rammeavtale. Videre stilles det nye krav til underretningen om avslag etter annet ledd. Dette fordi den nye bestemmelsen i tredje ledd blant annet setter frist for og krav til innhold i varselet.

I flere norske betalingstjenester, blant annet direkte debiteringstjenesten Avtalegiro, er det etablert en såkalt "hikkerutine". Dette betyr at dersom det ikke er dekning på kundens konto avtalt belastningsdag, forsøker banken å gjennomføre belastningen i ytterligere 3 – 5 dager. Først ved avvisning også på siste dag i "hikke"-perioden, varsles betaler om at belastningen ikke kan gjennomføres. FNH og Sparebankforeningen oppfatter det slik at den foreslåtte bestemmelse om avvisning av betalingsoppdrag under en rammeavtale – formulert på grunnlag av bestemmelsen i direktivets artikkel 65 – ikke vil være til hinder for å fortsette med en "hikkerutine" som beskrevet, gitt at denne står beskrevet i rammeavtalen for betalingstjenesten. Det er banknæringens tolking av dagens § 39 fjerde ledd at når en slik hikkerutine er beskrevet i kontoavtalen/rammeavtalen, utføres transaksjonen i samsvar med kundens oppdrag selv om det gjennomføres en hikkerutine, og varsel sendes ikke ut før etter hikkerunden er gjennomført med mislykket resultat.

I fjerde ledd i utkastet kan det synes som at det er en henvisningsfeil. For oss ville det vært mer naturlig om henvisningen var til § 26a fremfor § 26b.

Til § 14a. Forbud mot gebyr for oppfyllelse av opplysningsplikten mv.

Vi legger til grunn at banken også anses å oppfylle sin opplysningsplikt i hht de forskjellige opplysningspliktbestemmelsene i loven dersom banken gir den aktuelle informasjonen i elektronisk form der kunden ønsker det. Det vil i så fall være innenfor lovforslaget om banken velger å kreve gebyr av kunder som ønsker informasjonen på papir der de allerede har fått informasjonen elektronisk.

Til § 15. Opplysningsplikt mv.

Utkastet til § 15 innebærer mye mer spesifiserte lovkrav mht hvilken informasjon kunden skal få forut for inngåelse av rammeavtalen. Vi oppfatter likevel ikke at informasjonen som skal gis til kunden er vesentlig økt eller annerledes enn etter dagens regler.

Bestemmelsen gjelder for rammeavtaler – det vil si både for betalingstjenester som ikke er tilknyttet en konto og for betalingstjenester tilknyttet en konto – herunder selve kontovilkårene. Vi viser i denne sammenheng til vårt syn på å inkludere kontoavtaler i begrepet rammeavtale og å innarbeide direktivet i finansavtaleloven kapittel 2, se både under generelle kommentarer om å innarbeide direktivet i lovens kapittel 2 og våre merknader til begrepet rammeavtale under særlige kommentarer til § 12.

Som tidligere nevnt, mener vi at en del vilkår og betingelser som gjelder for forvaltning av innskuddsbeløpet på en konto, blant annet rentevilkårene på kontoen, ikke reguleres av betalingstjenestedirektivet. Se våre generelle merknader punkt B om hvor langt vi mener direktivet rekker mht å regulere innskuddsvilkår.

FNH og Sparebankforeningen vil, som beskrevet i de betraktninger som vi har henvist til foran, ikke reise innvendinger mot at både informasjon om innskuddsvilkår og de mer spesifikke

vilkår for betalingstjenestene reguleres samlet i § 15. For å klargjøre at utkastet § 15 annet ledd bokstav c) om gebyrer, renter og vekslingskurser spesielt gjelder i forbindelse med betalingstjenesten, mener vi det likevel burde innarbeides en ny bokstav d) i forslaget til § 15 der det angis at også rente på innskuddet skal oppgis. Alternativt kan man i utkastet annet ledd bokstav c nr 2 stryke innledningsordene "hvor det er relevant", da vi oppfatter dette forbeholdet som en markering av at det ikke alltid er vanlig eller relevant med renter på selve overføringsbeløpet.

I § 15 annet ledd bokstav c nr 2 skal også beregningsmåten for den "faktiske" renten opplyses. Vi anbefaler at man ikke benytter dette ordet da det lett kan assosieres med de tekniske begrepene nominell eller effektiv rente. Vi anbefaler at man stryker ordet "faktiske" alternativt benytter ordet "aktuelle" foran rente.

Vi nevner ellers at når man legger til grunn vår forståelse av at direktivet ikke gjelder innskuddsvilkår i vid forstand, vil man også kunne opprettholde gjeldende nasjonale krav om at informasjon om innskuddsrenten også skal omfatte effektiv rente. Dette fordi innskuddsrenten er et forhold som ligger utenfor direktivet. Dette betyr blant annet at gjeldende finansavtalelov § 15 annet ledd bokstav a) om effektiv rente kan videreføres i denne nye bokstav d) som vi foreslår.

Ellers peker vi på at et par "skjønnhetsfeil" i § 15:

- I utkastet til § 15 annet ledd bokstav b) nr 2 står "unik identifikasjonskode", mens det vel skulle stå "entydig identifikasjonskode", se definisjonen i utkastet § 12 bokstav i).
- I utkastet § 15 fjerde ledd kan det se ut som at institusjonen ikke har lov til å gi opplysninger om flere forhold enn det som er angitt, mens dette vel er ment som minimumskrav. Det burde derfor for eksempel heller stå: *"For småpengeinstrumenter kan institusjonen begrense opplysningene til å gjelde de viktigste egenskaper"*

Til § 16. Rammeavtalen

I utkastet § 16 første ledd er beholdt den "gamle" formen at avtalen skal være "skriftlig". Derimot er skriftlighetskravet for forhåndsinformasjon i § 15 foreslått endret til direktivets system med at informasjon skal gis på papir eller annet varig medium. Og i tråd med direktivets system er det i forslag til § 16 fjerde ledd foreslått at kunden når som helst kan be om kontoavtalen på "papir eller annet varig medium". Vi reiser imidlertid spørsmål om § 16 første ledd, eventuelt fjerde ledd første punktum, burde endres slik at det her formuleres et krav om at avtalen skal inngås på papir eller annet varig medium – alternativt til i samsvar med angrerettlovens formulering "skriftlig på et varig medium som kunden råder over", se vår merknad til § 8 ovenfor.

Slik vi leser utkastet § 14a, legger vi til grunn at banken kan kreve gebyr for utlevering av ekstra kopi av avtalevilkårene etter § 16 fjerde ledd annet punktum.

Vi viser ellers til det som er sagt foran om direktivets begrep rammeavtale kontra hva som ligger i lovens begrep av rammeavtale. Se våre særlige kommentarer til § 12 om definisjoner av hhv rammeavtale og konto og våre merknader til § 15.

Sparebankforeningen
The Norwegian Savings Banks Association

Til § 18. Endring av rammeavtalen

Utkastet til § 18 innebærer ganske vidtrekkende endringer fra gjeldende finansavtalelov. Forslaget vil i kundens disfavør medføre at banken ensidig kan endre alle avtalevilkårene til skade for kunden med to måneders varsel.

Når det gjelder endring av rente på en innskuddskonto har arbeidsgruppens vurderinger utilsiktet medført at dette også er et forhold som tilsynelatende omfattes av direktivets artikkel 44. Som vi har anført foran – både under generelle merknader om hvor langt direktivet rekker mht å regulere innskuddsvilkår og våre særlige kommentarer til § 12 definisjon av rammeavtale og til § 15 – er vi uenige i dette. Vi antok der blant annet at forhold som gjelder selve vilkårene for forvaltning av innskuddsbeløpet, blant annet rentevilkårene på kontoen, ikke omfattes av betalingstjensteddirektivet.

Hva spesielt gjelder rentevilkår på konto, støttes vårt syn av direktivets artikkel 40 som klart sier at kapittel 3, der blant annet artikkel 44 om vilkårendringer står, er begrenset til å gjelde "betalingstransaksjoner som er omfattet av en rammekontrakt" (norsk uoffisiell oversettelse) – altså ikke vilkårene på innskuddskonto ut over det som gjelder betalingstransaksjoner. Også artikkel 44 nr 3 støtter dette, da det her bestemmes at "Endringer i rente eller vekslingskurs i betalingstransaksjoner skal gjennomføres ..." (vår understrekning).

Forslaget om at innskuddsrenten skal reguleres av den to måneders lange varslingsfristen i artikkel 44 vil ha svært uheldige – og nærmest uforståelige – konsekvenser for varslingsfrister ved renteendringer på lån og innskudd. Det vises i denne sammenheng til at arbeidsgruppen legger til grunn at renter på kreditt knyttet til kontoen ikke omfattes av denne tomåneders varslingsfrist. Det vises her til utredningen punkt 5.3.2 (side 31) og 10.3.1 (side 97). Dette betyr for et ordinært boliglån – som typisk antas å være på mellom en og fem millioner kroner – skal det etter finansavtaleloven hovedregel i § 50 gis varsel ved renteendring med seks ukers frist. Loven åpner for kortere varslingsfrist ved vesentlige endringer i pengemarkedsrentene etc. I det nye forbrukerkredittdirektivet stilles det ikke krav om annet enn et forhåndsvarsel, det vil si man vil muligens kunne få den regel at rentesatsen på et billån på for eksempel 300 000 kan økes bare det gis forhåndsvarsel. I så fall blir det nærmest uforståelig hvorfor det i samsvar med lovforslaget § 18 skal være en to måneders varslingsfrist ved endring av renten på inntestående for eksempel på en brukskonto, som normalt vil være på et beløp betydelig under de lån kunder har. Enda tydeligere kommer det urimelige frem dersom det for brukskontoen ikke blir noen varslingsfrist – eventuelt varslingsfrist på 6 uker etter dagens finansavtalelov – for renteendringer fordi det på brukskontoen er bevilget en kreditt som er benyttet.

Vi finner det svært merkelig at arbeidsgruppen så lett legger til grunn at rente på kreditt knyttet til en konto faller utenfor direktivets artikkel 44, mens man tar det motsatte utgangspunkt når det gjelder innskuddsrente.

Vi viser også til at det i forliggende forslag til implementering av betalingstjensteddirektivet i dansk rett som Finanstilsynet sendte på høring 17. desember 2008, er det lagt til grunn at direktivets regler om rente ikke gjelder rente på innskuddskonto. I det danske høringsutkastet er det i kommentarene til dansk lovutkast § 48 nr 3, som svarer til direktivets artikkel 42 tredje ledd, uttalt blant annet: "Ved rente forstås en eventuell rente, som opkreves i forbindelse med betalingstransaksjonen. Derimod er en rente, der følger av det underliggende

Sparebankforeningen
The Norwegian Savings Banks Association

kontoforhold ikke omfattet av bestemmelsen.” (vår kursivering). Videre står i kommentarene til det danske lovforslaget § 50, som tilsvarer direktivet artikkel 44: ”Princippet om lex specialis medfører, at bestemmelse i forslaget § 50 skal anvendes frem for markedsføringslovens § 15 og bestemmelse i bekendtgørelse om god skik for finansielle virksomheder om adgang til at ændre renter, gebyrer, bidrag eller andet vederlag for så vidt angår ændringer i vilkårene for betalingstjenesten. For ændringer i det underliggende kontoforhold, for eksempel ændring af renten på indestående på en konto, gjelder forsat reglerne i bekendtgørelse om god skik for finansielle virksomheder.”

Også i Sverige argumenteres det med at direktivets rentebestemmelser ikke gjelder innskuddsrenten. I Svenska Bankföreningens høringsuttalelse av 29. desember 2008 til det svenske finansdepartementet står: ”Enligt artikel 42, punkten 3b) och 2 kap. 7 § punkten 8 BTL skal i villkor anges ”de räntesatser og växelkurser som ska tillämpas, eller om referensräntesatser eller referensväxelkurser ska användas...”. Enligt artikel 44 och 9 § i nyssnämnda kapitel skal vidare betaltjänstleverantören ”meddela ändringer i ramavtalet samt i information og villkor som anges i 7 § minst två månader innan de skal börja tillämpas”. Det är enligt föreningen oklart i dagsläget om informationskraven for ”räntan” gäller för den ränta som utgår på kontot eller för ränta i samband med betalningstransaksjonen som avses. Enligt föreningens uppfattning måste den sistnämnda tolkningen gälla.”

Ettersom rentevilkårene for innskuddsmidlene, slik vi hevder, faller utenfor begrepet rammeavtale og derfor utenfor hva direktivet regulerer, står lovgiver fritt i forhold til direktivet til å beholde dagens rentevarslingsregel med to ukers varslingsfrist for reduksjon av innskuddsrenten. Siden arbeidsgruppens fremlagte lovforslag skal være forslag til gjennomføring av betalingstjenestedirektivet, og betalingstjenestedirektivet etter vår klare oppfatning ikke omhandler forhold knyttet til renter på innskudd, kan vi ikke se at det nå er grunnlag for å endre finansavtalelovens bestemmelser om varslingsfrist for renteendringer på innskudd.

Vi foreslår derfor at det inntas en særregel om to ukers varslingsfrist for innskudd som et unntak fra den generelle to måneders varslingsfristen i utkastets annet ledd.

FNH og Sparebankforeningen vil for ordens skyld også peke på at det i lovutredningen ikke er vurdert konsekvenser av forslaget om at gjeldende varslingsfrist på to uker ved nedsettelse av rente på innskudd, utvides til to måneder. Økonomiske og administrative konsekvenser av en slik utvidelse av varslingsfristen antar vi vil kunne være betydelige, både mht varslingsfrister for renteendringer på lån og konsekvenser for rentenivået på innskudd (om bankene for eksempel vil måtte beregne seg en ”risikopremie” ved lengre ”bindingstider”). Arbeidsgruppen har heller ikke berørt mulige konsekvenser av at institusjoner, som en følge av en eventuell to måneders varslingsfrist, vil gå over til å binde innskuddsrentene løpende til en ”referanserente” som etter direktivet ikke er nærmere definert enn at den skal ”komme fra en offentlig tilgjengelig kilde og kan verifiseres av begge parter i en betalingstjenestekontrakt”, direktivets artikkel 4(20).

Til § 20. Kundens oppsigelse og heving

Som følge av at arbeidsgruppen har gitt begrepene rammeavtale og betalingskonto et så vidt innhold og/eller valgt å regulere innskuddsbetingelser likt med betingelsene for betalingstjenester, vil også et forslag om vid oppsigelsesadgang kunne skape problemer for

Sparebankforeningen
The Norwegian Savings Banks Association

visse typer innskuddskontoer, typisk fastrenteinnskudd. *Utkastet § 20 annet ledd* vil så vidt vi kan se, løse de problemene den vide forståelsen ville kunne skape. Vi legger da til grunn at ved for eksempel husleiedepositumskontoer må både utleier og leietaker være enig om en oppsigelse for at lovlig oppsigelse etter den foreslåtte § 20 skal kunne anses å foreligge.

En konsekvens av dette er at *fjerde ledd først punktum* bør regulere avslutning av en rammeavtale, og ikke "bare" av et kontoforhold – se utkastets ordlyd. Men fordi avslutning av rammeavtaler er regulert også i utkastet § 19 annet ledd andre punktum mener vi at denne bestemmelse kan utgå fra § 20.

I fjerde ledd siste punktum er det en bestemmelse om forholdsmessig refusjon av forhåndsbetalt periodeavgift. Denne bestemmelsen kan strykes da en slik refusjonsregel er foreslått generelt ved avvikling av kundeforholdet i § 19 annet ledd annet punktum.

Til § 21. Institusjonens oppsigelse og heving

I utkastet § 21 første ledd siste punktum kan det henvises til § 19 annet ledd dersom § 20 fjerde ledd strykes, slik vi har foreslått over.

Til § 26. Avtale om belastningsfullmakt

Arbeidsgruppens forslag til § 26 om belastningsfullmakt inneholder en rekke bestemmelser som ikke finnes i direktivet. Vi mener dessuten at det i denne paragrafen nå er til dels overflødige bestemmelser. Vi foreslår derfor at hele § 26 strykes.

Generelt til utkastet § 26

Arbeidsgruppen synes å ha tatt utgangspunkt i et ønske om så langt som mulig å kunne beholde gjeldende bestemmelser i finansavtaleloven og dermed regulere de direkte debiteringsordninger vi har i Norge – i hovedsak Avtalegiro. Som en "redningsplanke" for å sikre at bestemmelsene ikke skal være til hinder for at institusjoner i Norge kan tilby direkte debiteringsløsninger over landegrensene (for eksempel SEPA Direct Debit) foreslås en bestemmelse som gir rom for å avvike forlaget til § 26 for direkte debiteringer til eller fra utlandet. Dette mener vi er feil utgangspunkt da bestemmelsene i betalingstjenestedirektivet skal gjelde fullt ut også for direkte debiteringstjenester i Norge. Vi viser i denne sammenheng til punkt E under våre generelle merknader. Spørsmålet som må stilles blir derfor om man innenfor betalingstjenestedirektivets bestemmelser kan finne rom for å videreføre våre nasjonale tjenester for direkte debitering.

For ordens skyld gjør vi også oppmerksom på at definisjonen av direkte debiteringer (jf lovutkastet § 12 bokstav j) også omfatter enkeltstående direkte debiteringer (engangsfullmakter), noe som ikke er tilfellet etter gjeldende § 26.

I utkastet til § 26 foreslås at også betalingstjenesten "fast betalingsordre" reguleres. Vi oppfatter at bestemmelsen i forslaget til § 26 i første rekke er ment for og tilpasset direkte debiteringer. Vi gjør derfor oppmerksom på at "standing orders" (som er fast betalingsordre) i vedlegget til direktivet er ført opp som en undergruppe under "credit transfers". Denne nyansen kan ha falt bort som følge av forslaget til § 11 første ledd bokstav b, der det er foreslått å komprimere punktene i direktivets vedlegg til færre punkter. For oss virker det unaturlig å regulere fast betalingsordre med samme bestemmelser som for direkte

debiteringer, særlig når direkte debitering etter definisjonen er betalinger som iverksettes av betalingsmottageren.

Nærmere om forslaget til § 26 annet ledd

I andre ledd foreslås at kunden skal gi institusjonen skriftlig melding om at det er inngått avtale om direkte debitering med betalingsmottaker eller betalingsmottakers institusjon. Med kunden må forstås betaler. En slik bestemmelse kan vi ikke finne igjen i betalingstjenestedirektivet.

Direktivets artikkel 54 nr. 2 innholder krav om godkjenning for å gjennomføre en betalingstransaksjon (eller en serie av transaksjoner) skal gis på den form som er avtalt mellom betaler og betalers institusjon. I artikkel 54 nr. 4 fastsettes det at prosedyrene for å gi godkjenning skal avtales mellom betaler og betalers institusjon. Dette er imidlertid ikke det samme som at betaler skal gi melding om betalingsfullmakt til sin institusjon, slik arbeidsgruppen foreslår i § 26 annet ledd. Løsninger for direkte debiteringer i land i Europa er innrettet slik at betaler gir et "mandat" (belastningsfullmakt) til betalingsmottaker. Form og innhold for slike mandater er viktige og fastsettes av institusjoner som deltar i bestemte løsninger for direkte debiteringer ("direct debit schemes"). Mandatet representerer betalers godkjenning og er i en form som da er avtalt mellom betaler og betalers bank. I noen nasjonale "schemes" sendes mandatet bare til betalingsmottaker som deretter underretter sin bank om kunder som har gitt mandat. Betalingsmottakers bank sender deretter underretningen videre til betalers bank.

Direktivets artikkel 54 nr. 2 og 4 er sammenfattet i arbeidsgruppens forslag til § 24 tredje ledd. Vi foreslår derfor at forslaget til § 26 annet ledd strykes.

Nærmere om forslaget til § 26 tredje ledd

I tredje ledd foreslås det at institusjonen skal påse at de belastninger som foretas, ligger innenfor avtalens grenser. Dette er en videreføring av gjeldende bestemmelse i finansavtaleloven. Det kan være *ønskelig* å stille et slikt krav, men vi finner heller ikke denne bestemmelse igjen i direktivet. Muligheten for å avtale belastningsgrenser (spending limits) gjelder bruk av et betalingsinstrument, jf direktivets artikkel 24 nr. 2 bokstav f og artikkel 55 nr. 1 – i arbeidsgruppens forslag: § 15 annet ledd bokstav b nr. 6 og § 24a første ledd. Direkte debiteringer er ikke et betalingsinstrument, men en betalingstjeneste.

Nærmere om forslaget til § 26 fjerde ledd

FNH og Sparebankforeningen finner heller ikke innholdet i gruppens forslag til § 26 fjerde ledd igjen i direktivet. De materielle bestemmelser som forslaget til § 26 fjerde ledd inneholder ivaretas av de mandater som betaler sender til betalingsmottaker (evt. betalingsmottakers bank eller betalers bank) avhengig av utforming og innhold i de mandater (fullmakter) som fastsettes for de ulike "direct debit schemes". Igjen – vi er ikke uenig i at det kunne vært *ønskelig* om avtalen med betaler om direkte debiteringer (mandatene) kan inneholde krav som arbeidsgruppen foreslår å videreføre fra dagens finansavtalelov. Betalingstjenestedirektivet gir imidlertid, slik vi ser det, ikke grunnlag for å ta slike bestemmelser inn i norsk lov.

Nærmere om forslaget til § 26 femte ledd

Kundens (betalers) adgang til å tilbakekalle en fullmakt følger av forslaget til § 24 fjerde ledd, jf. § 28. Det som da gjenstår i gruppens forslag til § 26 femte ledd er kundens anledning til å

endre fullmakten og tidsfrist for institusjonen for å gjennomføre slik endring og tilbakekall. Vi kan ikke se at betalingstjenestedirektivet inneholder en rett for betaler til ensidig å *endre* en avgitt fullmakt for en direkte debiteringstjeneste. Vi vil videre peke på at en belastningsfullmakt i utgangspunktet kan være (og som regel i direkte debiteringsløsninger i de fleste EU-land er) en avtale mellom betaler og betalingsmottaker. Vi ser det ikke som verken hensiktsmessig eller prinsipielt riktig, at den ene part gis en ensidig rett til å endre avtalen ved å kunne gå til tredjemann.

Når det gjelder tidsfrister for institusjonens gjennomføring av kundens tilbakekall er dette som nevnt regulert i forslaget til § 24 fjerde ledd, jf direktivets artikkel 54 nr 3. Direktivet stiller der opp samme krav som følger av forslaget til § 26 femte ledd, jf. direktivets formulering om at godkjenning kan tilbakekalles "at any time". I forslaget til § 28 andre ledd, jf. direktivets artikkel 66 nr 3, begrenses betalers anledning til revokering av en betalingsordre om direkte debitering til senest på slutten av arbeidsdagen dagen før avtalt dato for belastning av konto. Dette gir i realiteten samme gjennomføringsfrister som det som i dag følger av finansavtaleloven og som arbeidsgruppen foreslår videreført. Det er derfor vårt syn at § 26 femte ledd kan strykes.

Om direktivets regulering av direkte debiteringer

Betalingstjenestedirektivet inneholder bare få bestemmelser som eksplisitt og direkte er relatert til direkte debiteringer, noe som også er tilfellet i forhold til korttransaksjoner. Dette betyr imidlertid ikke at direktivet mangler bestemmelser som får direkte anvendelse for direkte debiteringer og sikrer rettigheter for betaler. Det vises i denne sammenheng til de bestemmelser i arbeidsgruppens forslag som ligger utenfor § 26. Av særlig betydning for direkte debitering (og korttransaksjoner) er forslaget til § 33a som tilsvarer direktivets artikkel 62.

Konsekvensen av å utelate forslaget til § 26

Gitt at vår tilrådning om å stryke forslaget til § 26 følges, vil finansavtalelovens bestemmelser med virkning for direkte debitering samsvare med direktivets tilsvarende bestemmelser. Dette sikrer samtidig at også banker i Norge kan tilby sine kunder direkte debiteringstjenester på basis av de rutiner og schemes som det legges opp i Europa for øvrig. En slik harmonisering av betalingstjenester er nettopp direktivets formål. Vi viser i denne sammenheng til våre kommentarer under punkt E under generelle kommentarer.

FNH og Sparebankforeningen vil avslutningsvis til forslaget til § 26 bemerke at vi isolert sett ikke hadde hatt innvendinger til at bestemmelser i betalingstjenestedirektivet med relevans for direkte debiteringer hadde en tilnærming som lå tettere opp til vår nasjonale Avtalegiro. De tilpasninger som må gjøres i Avtalegiro som følge av direktivet, er nødvendigvis ikke av teknisk og operasjonell karakter, men representerer noe nytt i forhold til betalers anledning til å kreve tilbake beløp som er belastet, når varsel til betaler ikke skjer i tråd med artikkel 62 nr. 3, jf. forslaget til § 33a tredje ledd. En utvidet tilbakeføringsadgang for betaler må få sitt motstykke i institusjonens anledning til å få beløp tilbakeført fra betalingsmottaker. Slike løsninger er vanlige i Europa. Dette betyr at avtalene med betalere og betalingsmottagere i Avtalegiro må justeres, med mindre varsel kan skje i tråd med forslaget til § 33a tredje ledd.

Sparebankforeningen
The Norwegian Savings Banks Association

Konsekvensen av ikke å utelate forslaget til § 26

Konsekvensen av å beholde gruppens forslag til § 26 vil være at norsk lovgivning, etter vårt klare syn, vil være i strid med direktivet. Dersom vårt forslag om å stryke forslaget til § 26 likevel ikke tas til følge, vil vi subsidiært foreslå følgende tilføyelse i utkastet § 26 sjette ledd:

"Bestemmelsen i paragrafen her kan fravikes ved avtale om direkte debitering i euro eller til eller fra utlandet."

Til § 27. Renteberegning ved godskriving og belastning av konto (valutering) mv.

FNH og Sparebankforeningen slutter seg til *utkastet til § 27* fra mindretallet i arbeidsgruppen. Vi slutter oss også til de overveielser som mindretallet fremfører som grunnlag for sin konklusjon om at direktivets bestemmelser om valutering må gjennomføres etter sin ordlyd. Når det gjelder forståelsen av begrepet debetvalutering, slutter vi oss til flertallets redegjørelse.

FNH og Sparebankforeningen advarer mot at norsk rett skal bygge på en ny og ukjent forståelse av "debetvalutering" i tråd med det som arbeidsgruppens medlem Veel Midtbø fremfører i rapporten. Det har ikke været direktivets hensikt å endre på forståelsen av begrepet debetvalutering, bare legge rammer for hvilke avtaler banken kan gjøre mht når debetvalutadato skal være. Veel Midtbøs forståelse av begrepet debetvalutadato ville innebære at betaler skal gis rente på transaksjonsbeløpet også på belastningsdagen og at transaksjoner som gjennomføres samme dag dermed vil være rentebærende både for betalere og betalingsmottaker. Dette er ikke i samsvar med internasjonal langvarig og fast forståelse av begrepet valuteringsdato, da pengene selvsagt bare kan være ett sted – enten i balansen til betalers bank eller i balansen til mottagers bank.

Arbeidsgruppens medlem Veel Midtbø fremfører imidlertid også en argumentasjon som munner ut i at bankene likevel kan unngå en slik dobbel rentebelastning. Dette medlem viser til at institusjonen ved å gjennomføre transaksjonen innen samme dag, som er en dag hurtigere en direktivet krever, også vil kunne avvike fra (dette medlems egen fortolkning av) bestemmelsen om debetvalutering i artikkel 73 nr. 2 ved å gi betaler rente på beløpet bare frem til og med dagen før belastningen fant sted. Det er to problemer med en slik tilnærming:

- For det første kan ikke artikkel 73 nr. 2 fravikes gjennom avtale til skade for kunde. Gitt dette medlems fortolkning av at denne artikkel slår fast at betaler skal gis rente på beløpet frem til og med belastningsdagen kan derfor ikke institusjonen fastsette at kunden bare skal få rente frem til og med dagen før.
- For det andre krever ikke direktivet at betalingstransaksjoner skal gjennomføres innen utgangen av virkedagen etter at oppdraget ble mottatt. Direktivet krever at betalingstransaksjonen skal gjennomføres *senest* innen utgangen av virkedagen etter at oppdraget ble mottatt. Å gjennomføre transaksjonen innen samme dag er således ikke bedre enn det direktivet krever, men *innenfor* det direktivet krever.

Arbeidsgruppens medlemmer (alle unntatt Veel Midtbø) fortolker innholdet i "debetvalutering" korrekt. På debetvaluteringsdag gis det ikke rente på beløpet. Arbeidsgruppens flertall (alle unntatt Midtbø og Pedersen) trekker imidlertid sin fortolkning av handlingsrommet i artikkel 73 nr 2 *motsatt vei* av det Midtbø gjør. Disse medlemmer mener at nasjonalstaten kan fastsette at institusjonene skal gi betaler debetvalutering en dag

senere enn belastningsdagen (for transaksjoner som gjennomføres i tråd med direktivets krav, men dagen etter at oppdraget ble mottatt).

FNH og Sparebankforeningen viser til at direktivet gir rom for at nasjonalstaten kan fastsette kortere *behandlingstid* for nasjonale betalinger (jf. artikkel 72). Direktivet gir *ikke* rom for å avvike valuteringsbestemmelsene i artikkel 73. Vi vil i tillegg peke på at flertallets forslag til § 27 andre ledd innfører spesialbestemmelser om valuterings ved betalingsoverføringer i *norske kroner* uten å begrense dette til nasjonale betalinger. Flertallets forslag innebærer således direkte en lovmessig forskjellsbehandling i valuterings avhengig av valutasort. Vi viser her også til direktivets artikkel 68 nr. 2 som eksplisitt fastsetter at artikkel 73 (valuteringsbestemmelsene) "not [is] at the disposal of the parties". Vi mener derfor at direktivet ikke gir rom flertallets forslag til § 27.

Som nevnt under punkt D i våre generelle kommentarer er FNH og Sparebankforeningen enig med arbeidsgruppen i at det reguleringsregime for float som ligger til grunn for dagens § 27 i finansavtaleloven er bedre enn den tilnærming som gjøres i direktivet. Det er heller ikke noe ønske fra vår side å gå bort fra et null-float regime (for nasjonale betalinger i norske kroner). Vi kan likevel vanskelig se at det gjennom implementering i norsk lov av et fullharmoniseringsdirektiv med ufravikelige bestemmelser om valuterings (kombinert med krav til behandlingstid) som faktisk innebærer én floatdag for de transaksjoner som ikke gjennomføres før dagen etter at oppdraget ble levert, kan være rom for norske bestemmelser som pålegger null-float for slike transaksjoner.

Vi gjentar også at den enkelte institusjon kan gi sine kunder bedre valuteringsbetingelser enn det som følger av direktivet. Valuteringsvilkår blir da en konkurranseparameter mellom institusjonene. FNH og Sparebankforeningen vil minne om at banker i mange år før iverksettelsen av dagens finansavtalelov ga kunder såkalt "kompensert valuterings", dvs at kunder fikk renter på sine inn- og utgående betalinger så lenge banken selv hadde midlene. Vi ser ingen grunn til at bankene ikke skal konkurrere seg i mellom for å gi kundene "kompensert valuterings" også for transaksjoner som ikke gjennomføres samme dag. Vi antar at kunder og publikum generelt etter hvert også vil kunne finne informasjon på Finansportalen.no om hvilke banker det er som gir slik "kompensert valuterings". Institusjonen vil derfor kunne oppleve konkurranseulempe og negativ omtale om den skulle innføre valuteringsbestemmelser som ikke gir "kompensert valuterings" også for mindre nasjonale personkundebetalinger i norske kroner som ikke gjennomføres innen samme virkedag.

FNH og Sparebankforeningen er ikke bekymret for effektiviteten i det norske betalingsformidlingssystemet som følge av innføring av direktivets valuteringsbestemmelser i norsk rett. For betalingsformidling over landegrendene i EØS-området vil direktivet gi grunnlag for vesentlige forbedringer, men likevel representere betydelige utfordringer som er beskrevet under punkt D under våre generelle kommentarer.

Til § 28. Tilbakekall og endring

Overskriften er tilbakekall og endring, men i *utkastet til § 28* omhandles bare tilbakekall. Dette er i samsvar med direktivets artikkel 66 som inneholder en rett for betaler til ensidig å *tilbakekalle* en avgitt fullmakt for en direkte debiteringstjeneste. Noen endringsadgang er derimot ikke gitt i direktivet. Vi foreslår overskriften endret i samsvar med dette.

Til § 29. Tilbakeholdsrett og motregning

I *utkastet § 29 nytt annet ledd* foreslås et forbud mot å trekke gebyrer fra et overføringsbeløp. Det er ikke vanlig å anse det for motregning hvis betalingsformidler belaster en konto eller et transaksjonsbeløp for et avtalt gebyr ifm tjenester knyttet til kontoholdet eller gjennomføringen av transaksjonen. Vi anbefaler derfor at man ikke setter den foreslåtte bestemmelsen inn som nytt annet ledd i motregningsforbudet i § 29, men heller setter den nært til §§ 39b og 39c.

Til § 30. Informasjon om konto og betalingstransaksjoner

Vi reiser spørsmål om man også når det gjelder informasjon som skal gis etter *utkastet § 30* bør tydeliggjøre at informasjonen, herunder informasjon etter første ledd om rente og gebyrer for alternative kontotyper, skal gis på papir eller annet varig medium, alternativt ”skriftlig på et varig medium som kunden råder over”. Det vises til våre merknader til §§ 8 og 16.

Til § 34 Plikter ved bruk av betalingsinstrument

Etter lovutkastet *§ 34 annet ledd annet punktum* skal utstedere av betalingsinstrumenter (institusjonen) sørge for at kunden til enhver tid (det vil si 24 timer i døgnet, hver dag og hele året) skal kunne underrette institusjonen ved tap og tyveri mv av betalingsinstrument. Dette er i overensstemmelse med gjeldende kontraktsvilkår og praksis hos bankene.

Andre del av setningen derimot, synes å pålegge usteder tilsvarende beredskap når det gjelder oppheving av sperrede betalingsinstrumenter så som betalingskort eller sikkerhetsanordninger til en nettbank. Å få opphevet en sperring er på ingen måte en kurant handling. Blant annet må utstederinstitusjonen få anledning til å kontrollere og forsikre seg om at der er rett kunde som ber om opphevingen. Slik kontroll skjer i dag ved kundens fysiske fremmøte hos institusjonen eller en kontraktsmedhjelper. Videre må institusjonen få tid til å vurdere om det er sikkerhetsmessig forsvarlig å annullere et tidligere sperret instrument, bl.a. ved å undersøke årsaken til den opprinnelige sperringen. Som oftest blir utfallet at institusjonen erstatter betalingsinstrumentet med et nytt, fremfor å oppheve sperringen på det gamle instrumentet. Utstedelse av slikt erstatningsinstrument har institusjonen anledning til etter direktivet artikkel 55 nr. 4 og lovutkastet § 24a fjerde ledd.

Vi viser i denne forbindelse til direktivets artikkel 57 nr. 1 bokstav c) som benytter spørreformen ”request unblocking pursuant”. Etter vår oppfatning peker direktivets formulering i retning av at kunden riktignok skal ha rett til å få meddelt opphevelsesanmodningen til institusjonen til enhver tid, men at institusjonens beslutning om faktisk opphevelse av sperringen, eller om det heller bør utstedes et erstatningsinstrument, må kunne skje etter nærmere undersøkelse av om årsaken til sperringen er bortfalt og nødvendige kontrollprosedyrer er gjennomført.

Utkastet § 34 fjerde ledd regulerer saklig sett to forskjellige forhold: Første punktum gjelder et forbud mot uoppfordret salg av betalingsinstrumenter (begrunnet i salgs- og markedsføringsformål) mens annet punktum gjelder forsendelsesrisikoen (begrunnet i ansvars- og sikkerhetsaspekter). Etter vår mening bør § 34 fjerde ledd deles i to slik at annet punktum omdannes til nytt femte ledd.

Sparebankforeningen
The Norwegian Savings Banks Association

Videre bør *utkastet § 34 fjerde ledd annet punktum* (nytt femte ledd etter vårt forslag) gis følgende tilføyelse (understreket) for å presisere at forsendelsesrisikoen gjelder ved utsendelse av instrumentet til kunden, jf. tilsvarende presisering i direktivet artikkel 57 nr. 2; "... to the payer ...":

"Institusjonen skal ha risikoen for sending av betalingsinstrument til kunden og personlige sikkerhetsanordninger knyttet til instrumentet."

Til § 35. Misbruk av konto og betalingsinstrument

Arbeidsgruppen har i utkastet til § 35 *andre ledd* foreslått å sette beløpsgrensen for kundens egenandelsansvar til NOK 1200 (for å motsvare EUR 150 i direktivet artikkel 61 nr. 1) for andres misbruk av betalingsinstrumenter slik begrepet definert i utkastet § 12 bokstav c). FNH og Sparebankforeningen støtter dette forslaget.

Utkastet til § 35 *andre ledd* stiller imidlertid strengere krav for anvendelsen av egenandelsansvaret på NOK 1200 enn det direktivet i artikkel 61 nr. 1 foreskriver. Arbeidsgruppen har i lovutkastet oppstilt tre vilkår for at kunden skal bli ansvarlig for egenandelen: 1) Betalingsinstrumentet må være tapt eller stjålet, eller det må foreligge en uberettiget tilegnelse av betalingsinstrumentet, 2) personlig kode eller lignende sikkerhetsanordning er brukt og 3) kunden må ha unnlatt å beskytte nevnte personlige sikkerhetsanordning. Vi kan ikke se at artikkel 61 nr. 1 stiller krav om at alle disse tre vilkårene skal være oppfylt samtidig. For det første gjelder vilkåret om at kunden ikke har beskyttet den personlige sikkerhetsanordning bare i tilfeller av uberettiget tilegnelse av betalingsinstrumenter (ikke ved tap eller tyveri av instrumentet). For det andre stiller direktivet ikke krav om at kunden på noen måte skal bebreides for at den personlige sikkerhetsanordning ikke er blitt beskyttet. Mens lovutkastet benytter formuleringen "unnlatt å beskytte", har direktivet uttrykt dette forholdet uten å angi tilsvarende krav om klanderverdig opptreden – nærmest en form for subjektiv skyld – hos betaleren: "... has failed to keep the personalised security features safe, ...".

Vi foreslår følgende omformulering av lovutkastet § 35 annet ledd:

"(2) Kunden svarer med inntil kr 1200 for tap ved urettmessige betalingstransaksjoner som skyldes misbruk av et tapt eller stjålet betalingsinstrument når personlig kode eller lignende personlig sikkerhetsordning er brukt. Det samme gjelder ved uberettiget tilegnelse av et betalingsinstrument dersom kunden har mislykkes i å beskytte nevnte personlige sikkerhetsanordning."

I utkastet til § 35 *tredje ledd første punktum* foreslår arbeidsgruppen en ansvarsbegrensning på NOK 12000 for urettmessige betalingstransaksjoner som skyldes at kunden grovt uaktsomt har unnlatt å følge de forpliktelser som er nevnt i § 34 første ledd om bl.a. beskyttelse av personlige sikkerhetsanordninger og underretning ved tap, tyveri mv. Utkastet er dels en videreføring av gjeldende ansvarsbegrensingsregime for andres urettmessige bruk av *betalingskort* etter finansavtaleloven § 35 (dog med et inflasjonsjustert maksimalansvarsbeløp), dels en betydelig utvidelse av kundenes rettsstilling for urettmessige betalingstransaksjoner iverksatt med andre elektroniske betalingsinstrumenter enn betalingskort, så som nettbanktransaksjoner.

Arbeidsgruppens forslag til ansvarsbegrensning på NOK 12000 for tap som skyldes urettmessige betalingstransaksjoner følger ikke av betalingstjenestedirektivet. Dersom kunden

grovt uaktsomt har unnlatt å følge forpliktelsene etter direktivets artikkel 56 (lovutkastet § 34), skal kunden som hovedregel dekke hele tapet selv, jfr. artikkel 61 nr. 2. Etter direktivets artikkel 61 nr. 3 kan likevel ansvaret reduseres (lempes) etter en vurdering av de personlige sikkerhetsanordninger og omstendighetene knyttet til tapet mv av betalingsinstrumentet.

FNH og Sparebankforeningen er ikke enig med arbeidsgruppen som i utkastet til § 35 tredje ledd første punktum foreslår innført en generell ansvarsbegrensning på NOK 12000 også for andre betalingsinstrumenter enn betalingskort. Ansvarsbegrensningen vil bl.a. omfatte urettmessige nettbanktransaksjoner. Etter direktivets artikkel 61 nr. 3 skal medlemsstatene ved eventuell innføring av ansvarsreduserende tiltak ta hensyn til arten av betalingsinstrumentets personlige sikkerhetsanordninger og omstendigheter omkring tapet, tyveriet eller den urettmessige tilegnelsen av betalingsinstrumentet. Disse føringene i direktivet burde i det minste ha medført at en eventuell ansvarsbegrensning for urettmessige nettbanktransaksjoner ble lagt vesentlig høyere enn for betalingskort. Det er blant annet større risiko for uberettiget tilegnelse av betalingskort og PIN som benyttes i det offentlige rom, enn at personlige sikkerhetsanordninger knyttet til nettbank skal kunne komme på avveier og deretter misbrukes. Arbeidsgruppen har i utredningen punkt 17.5.2.4 side 159 pekt på denne risikoforskjellen, men like fullt antatt at artikkel 61 nr. 3 åpner for samme ansvarsbegrensning ved grov uaktsomhet fra kundens side. Vi mener arbeidsgruppen ikke i tilstrekkelig grad har reflektert direktivets krav på dette punkt.

Vi vil videre få påpeke at en slik ansvarsbegrensning vil medføre en tilsvarende økt økonomisk risiko for betalingstjenestetilbyderne ved urettmessige betalingstransaksjoner. En naturlig konsekvens av en slik ansvarsbegrensning for kundene vil være at institusjonene innfører strengere kontrollordninger, for eksempel i form av obligatoriske beløps- og belastningsbegrensninger (maksimalt tillatt beløp pr transaksjon eller pr time/dag i nettbanken), ulike former for aktivitetskontroller, ytterligere krav til personlige sikkerhetsanordninger og nedlasting av oppdaterte antivirusprogrammer. I sum vil nok dette medføre at kundene må påregne at effektiviteten og brukervennligheten i for eksempel nettbank blir redusert.

I utkastet til § 35 *fjerde ledd annet punktum* benyttes innledningsvis passusen; "Det samme gjelder ...". Ved første øyekast er det ikke lett å se hva "det samme" peker tilbake på i første punktum. Vi foreslår derfor en omformulering av annet punktum, for eksempel slik (understreket):

"Kunden svarer heller ikke for tap som nevnt i første punktum hvis institusjonen ..."

I utkastet § 35 *femte ledd* skal henvisningen i første linje være til § 24 annet ledd (ikke § 24c).

Utkastet § 35 *sjuende ledd* er svært lite informativ og fortjener etter vår mening noen flere meningsbærende ord, for eksempel slik (understreket):

"Bestemmelsen om ansvarsfritak etter § 42 første ledd gjelder tilsvarende for institusjonens ansvar etter paragrafen her."

Til § 36. Lemping av kundens ansvar

FNH og Sparebankforeningen slutter seg til arbeidsgruppens forslag til gjennomføring av direktivets artikkel 61 nr. 3 i utkastet til endringer i finansavtaleloven § 36 *første ledd*.

Vi viser i denne forbindelse til den angjeldende lempingsregel i artikkel 61 nr. 3 som ikke tillater generelle eller konkrete ansvarsbegrensninger for betalingstjenester uten personlige sikkerhetsanordninger, så som manuelle og papirbaserte instrumenter (brevgiro eller lignende). Denne avgrensningen av virkeområdet for artikkel 61 nr. 3 er i tråd med arbeidsgruppens vurdering i rapporten punkt 17.5.2.4, side 160.

Til § 37. Reklamasjon. Tilbakeføring

FNH og Sparebankforeningen slutter seg til arbeidsgruppens forslag til gjennomføring av direktivets artikkel 58 i utkastet til endringer i finansavtaleloven § 37 *første ledd*.

Forlaget til tilføyelse i § 37 *fjerde ledd* om institusjonens rett til å kreve tilbakebetalt beløp som tredjeperson har mottatt urettmessig, er etter vår vurdering en kodifisering av gjeldende rett på området.

Til § 37a. Utisiktet bruk av nettbasert betalingstjeneste

Utkastet til § 37a er foreslått av arbeidsgruppens medlemmer Behringer, Gjedrem og Sletner.

FNH og Sparebankforeningen er uenig i de foreslåtte bestemmelser i utkastet til § 37a. Bestemmelsen har en annen tilnærming til ansvarsforholdene ved kundens egne feil enn reglene i betalingstjenestedirektivets artikkel 74. Videre er utkastet etter vår vurdering ikke i overensstemmelse med direktivets regler for betalers ansvar etter artikkel 61.

Etter vår vurdering har arbeidsgruppens medlemmer Kvam, Pedersen og Veel Midtbø foreslått en mer korrekt gjennomføring av direktivets artikkel 74 i utkastet til § 43 jf. kommentarene nedenfor.

Vi viser for øvrig til punkt C foran med våre generelle kommentarer til Banklovkommisjonens lovutkast i NOU 2008: 21.

Til § 39a. Veksling

I forslaget til § 39a *første ledd* heter det bare "Betaling skal foretas i den valuta som er avtalt mellom partene." Selv om bestemmelsen faller inn under forslaget del VI "Forholdet mellom betaler og mottaker ved betalingsoverføringer" og er en direkte oversettelse av direktivets artikkel 49 nr. 1, så finner vi grunn til å presisere at institusjon som mottar et betalingsoppdrag må forholde seg til og gjennomføre transaksjonen i den valutasort som oppdragsgivende kunde har fastsatt, uavhengig av valutasort som er avtalt mellom betaler og betalingsmottaker.

Til § 39b Gebyr for bruk av bestemt betalingsinstrument

I forslaget til § 39b *første ledd* er det foreslått bestemmelser som kombinerer direktivets artikler 50 nr. 1 og 52 nr. 3 første punktum. Direktivets artikkel 52 nr. 3 annet punktum inneholder en bestemmelse som gir statene anledning til å forby eller begrense betalingsmottakers rett til å kreve gebyr, provisjon eller lignende av betaler for bruk av et bestemt betalingsinstrument under hensyntagen til behovet for å oppfordre til bruk av effektive betalingsinstrumenter. Arbeidsgruppen har ikke foreslått at det i norsk lov inntas en forskriftshjemmel for nærmere regulering av forholdet. Arbeidsgruppen har en svært summarisk vurdering av spørsmålet og begrenser seg til å vise til at spørsmålet hører inn under Finansdepartementet og har vært diskutert tidligere. Gruppen viser også til forskrift om

finansieringsforetaks virksomhet med kontokort (den såkalte "kontokortforkriften") fra 1989 som aldri har vært satt ut i livet.

FNH og Sparebankforeningen mener at arbeidsgruppens vurderinger i forhold til direktivets artikkel 52 nr. 3 annet punktum er mangelfull. "Kontokortforskriften" har som arbeidsgruppen viser til aldri vært satt ut i livet. Vi stiller oss uforstående til at arbeidsgruppen i det hele tatt viser til denne forskriften. Forskriften inneholder nemlig ingen bestemmelser som kan forby kortselskapene å operere med innløsningsavtaler med forretningene som forhindrer forretningene (betalingsmottaker) å kreve gebyr når kunden betaler med kort som innløsningsavtalen gjelder for. Slike avtaler (såkalt "non discrimination rule" (NDR)) skal sikre at kortkundene betaler den pris som varen er merket med og ikke utsettes for ekstragebyr fra betalingsmottakers side.

Det er riktig som arbeidsgruppen peker på at spørsmålet om NDR, som er det reelle innholdet i direktivets artikkel 52 nr. 3 annet punktum, har vært drøftet tidligere i Norge – flere ganger. Rettstilstanden i Norge er imidlertid at det er tillatt å operere med NDR-klausuler i avtaler med forretningene. Sett fra finansnæringens side er det ikke tilfredsstillende at arbeidsgruppen fremlegger et lovforslag, som uten reell vurdering, endrer rettstilstanden.

Det er argumenter for å beholde anledningen for innta NDR-klausuler i avtalen med forretningene. Vi vil her peke på at slike bestemmelser sikrer pristransparens for kortkunden, slik at kortkunden kan velge leverandør av kortbasert betalingsformidling på basis av informasjon som kortutsteder gir og således velge det betalingskort/leverandør som for kortholderen vil være fordelaktig. Dersom i tillegg de enkelte forretninger gebyrlegger kortholder med sine egne individuelle priser for kortbruken, vil kortholders valg av kortordning ikke lenger kunne baseres på de priser som oppgis av kortutsteder. Kortholders kostnader vil ikke være kjent på forhånd, og kostnadene vil variere avhengig av hva de enkelte forretninger finner det for godt å ta i gebyr fra kortbruker.

Det kan argumenteres for at NDR-klausuler reduserer forretningenes forhandlingsposisjon overfor innløserne, men det er så langt ikke påvist noen klar sammenheng mellom slike klausuler og prisnivået utad. På denne bakgrunn er det påfallende at det uten begrunnelse faktisk foreslås et forbud mot NDR i finansavtaleloven.

Etter vårt syn er det to forhold som klart trekker i retning av å kunne videreføre adgang til å innta NDR-klausuler også i fremtiden. For det første er forutsetninger og prosesser for fastsettelse av formidlingsgebyrer nå av en slik karakter at de sterkt medvirker til at formidlingsgebyret fastsettes ut fra reelle kostnader og objektive kriterier. For det andre har det gjennom de siste år funnet sted vesentlige endringer i de nasjonale strukturer på innløserensiden. Dette har gitt seg utslag i at det i en tid nå har vært reell og virksom konkurranse mellom mange innløserne (for de samme kortordninger) også i nasjonale markeder. Disse to forhold bidrar til at provisjonen som brukersteder står overfor må kunne forventes å falle også i tiden som kommer.

Ut fra et myndighetsperspektiv kan det være interessant å vise til at EU-kommisjonen, også ut fra konkurransevurderinger, viser betydelig interesse for kortselskapenes gebyrstrukturer og grunnlaget disse gebyrer fastsettes på. I Norge har Konkurransetilsynet i en nylig fremlagt

rapport pekt på betalingskortsystemer som en av sine prioriterte områder også i tiden som kommer.

På grunnlag av:

- at gjeldende rettstilstand i Norge er at det er anledning til å operere med NDR-klausuler,
- at det kan fremføres argumenter som taler for en videreføring av anledning til å ha NDR-klausuler i avtaler med forretninger,
- at det har skjedd vesentlige endringer i kortordningene, både mht. konkurranse på innløversiden og kriterier for fastsettelse av formidlingsgebyr og at myndighetssiden følger med på denne utviklingen og
- at arbeidsgruppen ikke har fremført noen argumentasjon eller foretatt noen reelle vurderinger av å endre rettstilstanden ved å forby NDR-klausuler,

vil FNH og Sparebankforeningen foreslå at første ledd annet punktum i § 39b overføres til et nytt tredje ledd sammen med en ny forskriftshjemmel:

"Institusjonen kan ikke hindre betalingsmottakeren i å kreve gebyr eller gi rabatt som nevnt i første ledd. Kongen kan i forskrift forby eller begrense betalingsmottakers rett til å kreve gebyr av betaler for bruk av et bestemt betalingsinstrument dersom et slikt forbud bidrar til økt konkurranse og medvirker til bruk av effektive betalingsinstrumenter."

Siden det etter dagens rettstilstand er anledning til å innta NDR-klausuler i avtaler med forretningene ber vi myndighetene gjennomføre grundige vurderinger om behovet for fastsettelse av slike forskrifter som nevnt i vårt forslag til nytt tredje ledd.

Til § 40. Ansvar for betalingstransaksjoner som ikke er gjennomført korrekt

Utkastet § 40 første ledd første punktum har etter vår vurdering fått en oppbygging som ikke svarer fullt ut til ordlyden i direktivet artikkel 75 nr. 1 første avsnitt. Første del av setningen i § 40 første ledd (før komma) gir uttrykk for betalers banks overføringsansvar, dvs. at betalers institusjon er ansvarlig for korrekt gjennomføring av betalingstransaksjonen. Andre del av setningen (etter komma) begynner med passusen "med mindre" som (vel feilaktig) indikerer et unntak fra betalers banks overføringsansvar. Det arbeidsgruppen antagelig forsøker å få regulert er at betalers overføringsansvar rekker inntil betalingsmottakers bank har mottatt transaksjonsbeløpet og at betalers bank har bevisbyrden for at betalingsmottakers institusjon har mottatt transaksjonsbeløpet. Vi ber Justisdepartementet vurdere behovet for en språklig presisering av dette forholdet i første ledd første punktum.

Til § 43. Kundens egne feil. Systemsvikt mv

FNH og Sparebankforeningen støtter utkastet til § 43 som er fremsatt av arbeidsgruppens medlemmer Kvam, Pedersen og Veel Midtbø. Etter vår vurdering representerer utkastet § 43 en korrekt gjennomføring av direktivets artikkel 74, i motsetning til utkastet § 37a foreslått av arbeidsgruppens medlemmer Behringer, Gjedrem og Sletner.

I utkastet § 43 tredje ledd tredje punktum er det henvist til § 35 åttende ledd som ikke eksisterer. Den korrekte henvisningen skal vel være § 37 fjerde ledd.

Sparebankforeningen
The Norwegian Savings Banks Association

Til ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser

FNH og Sparebankforeningen mener det er behov for en bestemmelse som ivaretar en smidig overgang fra avtalevilkår fastsatt etter gjeldende finansavtalelov til den nye ordningen med rammeavtaler etter gjennomføringen av betalingstjenestedirektivet. Etter gjeldende lov § 18 andre ledd kreves det samtykke fra kunden til å kunne endre avtalevilkår til skade for kunden, med unntak og rentesatser og gebyrer. Denne regel for endring av avtalevilkår er også innarbeidet i dagens kundeavtaler. Dette betyr at institusjonen ikke har anledning til å la nye avtalevilkår gjelde for eksisterende kunder, med mindre kunden samtykker. Foruten at disse endringsprosedyrene er helt uhensiktsmessige ved en slik samlekonvertering, vil reglene ikke kunne anvendes når gammel lovs § 18 er opphevet. Da vil utkastet til ny § 18 gjelde, det vil si med to måneders varslingsfrist, men med et krav om aktivt samtykke fra kundene. Institusjonen har neppe anledning til avtale med kunden de endringsprosedyrer som følger av utkastet § 18 tredje ledd når denne trer i kraft, da en slik adgang ikke er avtalt med kunden.

På denne bakgrunn foreslår vi nedenfor en overgangsregel med en levetid på seks måneder etter lovendringenes ikrafttredelse, som bygger på ordningen etter utkastet § 18, men med en varslingsfrist på én måned:

”3. Endringer i eksisterende avtalevilkår til skade for kunden med formål å bringe vilkårene i overensstemmelse med lovens krav til rammeavtale, jf. § 16, kan iverksettes én måned etter at institusjonen har sendt varsel til kunden om endringene. Institusjonen skal opplyse om at dersom kunden ikke motsetter seg endringene før iverksettelsesdatoen, anses kunden å ha akseptert endringene i avtalevilkårene. Institusjonen skal i varselet opplyse kunden om retten til å si opp avtalen straks og vederlagsfritt innen iverksettelsesdatoen. § 18 kommer for øvrig til anvendelse så langt den passer. Denne overgangsbestemmelsen gjelder inntil seks måneder etter lovens ikrafttredelse etter punkt 1.”

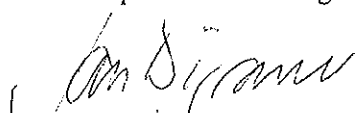
Dersom departementet skulle ønske dialog med FNH og Sparebankforeningen for nærmere utdyping av innholdet i våre merknader til lovforlaget, står vi selvsagt til disposisjon.

Med vennlig hilsen

for Finansnæringens Hovedorganisasjon

Tor Johan Bjerkedal
Direktør

for Sparebankforeningen i Norge

Jan Digraanes
Avdelingsdirektør